

ความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงในการ
เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2566 : กรณีศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์*
POLITICAL MOVEMENTS AND VOTING BEHAVIOR IN THE 2023 THAI
GENERAL ELECTION: A CASE STUDY OF KALASIN PROVINCE

นพคุณ ทรัพย์สง, ปณณวัฒน์ พันธุ์ไพโรจน์, อัครเจตน์ ชัยภูมิ
Noppakhun Sapsong, Pannawat Phanphairot, Akkarajet Chaiyaphum
มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
Kalasin University
Corresponding Author E-mail: akkarajet.ch@ksu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2566 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ และ 2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเคลื่อนไหวและการตัดสินใจเลือกตั้ง โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณโดยเก็บข้อมูลจากประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 400 คน ด้วยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน และการวิจัยเชิงคุณภาพโดยสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงพรรณนา ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า ระดับความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีและความน่าเชื่อถือของผู้สมัคร มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความเคลื่อนไหวทางการเมือง โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นและวัยทำงาน ขณะที่ปัจจัยประชากรศาสตร์ เช่น อายุ มีผลกระทบจำกัด และมีความสัมพันธ์เชิงลบในระดับต่ำ ข้อมูลเชิงคุณภาพยังสะท้อนว่านโยบายที่ตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐาน และการสื่อสารแบบมีปฏิสัมพันธ์ เป็นกลไกสำคัญที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีเหตุผลในระดับชุมชน

คำสำคัญ: ความเคลื่อนไหวทางการเมือง; พฤติกรรมการเลือกตั้ง; การสื่อสารทางการเมือง

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To political engagement and voting behavior in the 2023 Member of Parliament election in Kalasin Province, and 2. study the factors influencing political engagement and electoral decision-making, conducted by the mixed research methods. The quantitative research, data were collected from 400 samples who were eligible voters using stratified random sampling and gathered qualitative data through in-depth interviewing 20 key informants. The research instruments included questionnaires and interview scripts. Quantitative data were analyzed using descriptive statistics, mean and standard deviation and inferential statistics, including Pearson correlation and multiple regression analysis.

The results revealed that the overall level of political engagement and voting behavior was moderate. Technological communication and candidate credibility had statistically significant influences on political engagement, particularly among youth and early working-age groups. In contrast, demographic factors such as age had limited effects, with a low negative correlation. Qualitative data further reflected that policies addressing basic needs and interactive communication were key mechanisms promoting rational political participation at the community level.

Keywords: Political Movements; Voting Behavior; Political Communication

บทนำ

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในปี พ.ศ. 2566 ถือเป็นเหตุการณ์ที่มีความสำคัญและเป็นจุดเปลี่ยนในประวัติศาสตร์ทางการเมืองของประเทศไทย เนื่องจากเกิดขึ้นในช่วงเวลาที่สังคมไทยกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ทั้งด้านเทคโนโลยี สังคม และการเมือง การเข้ามาของเทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อออนไลน์ได้นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงในวิธีที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการเมืองและการรับข่าวสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนกลุ่มเยาวชนที่เติบโตมาในยุคดิจิทัลมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมทางการเมืองที่แตกต่างจากรุ่นก่อน (พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์, 2563) การเลือกตั้งครั้งนี้จึงมิได้เป็นเพียงการแสดงออกถึงสิทธิในการเลือกตั้งเท่านั้น แต่ยังเป็นภาพสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลง

ทางพฤติกรรมการเมืองของประชาชนซึ่งมีความเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับบริบทระดับท้องถิ่น

ในบริบทของประเทศไทย การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นหลักการสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยให้มีสิทธิเสียงในการปกครองตนเอง โดยเลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่แทนตน การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (วิรุณช พรหมจักร, 2568) สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีความสำคัญเฉพาะเนื่องจากเป็นกลไกหลักในการเลือกตัวแทนที่จะกำหนดนโยบายระดับชาติ ขณะเดียวกันก็สะท้อนถึงความเคลื่อนไหวทางการเมืองของประชาชนในแต่ละพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรม สำหรับการศึกษาครั้งนี้ ความเคลื่อนไหวทางการเมือง หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนที่นำไปสู่การตัดสินใจลงคะแนนเสียง ได้แก่ การติดตามข่าวสารการเมือง การเข้าร่วมกิจกรรมหาเสียง การอภิปรายทางการเมือง การแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อต่าง ๆ และการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดกาฬสินธุ์เป็นหนึ่งในจังหวัดที่มีความสำคัญในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีเอกลักษณ์ทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมอย่างชัดเจน การผสมผสานระหว่างวิถีชีวิตดั้งเดิมกับความทันสมัยทำให้จังหวัดนี้เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประชาชนในจังหวัดกาฬสินธุ์มีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารการเมืองที่หลากหลาย ตั้งแต่สื่อดั้งเดิมไปจนถึงสื่อดิจิทัล ซึ่งส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งระดับชาติ

การเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมการเมืองในยุคปัจจุบันสะท้อนผ่านกลุ่มประชากรวัยเยาว์และกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีการปฏิสัมพันธ์กับเทคโนโลยีดิจิทัล โดยเฉพาะในการติดตามข้อมูลพรรคการเมืองและผู้สมัครผ่านสื่อออนไลน์ การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองบนแพลตฟอร์มดิจิทัล และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหาเสียงรูปแบบใหม่ ในด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนไทย การศึกษาล่าสุดแสดงให้เห็นว่า ในช่วงราว 2 ปีที่ผ่านมา เยาวชนอายุ 15-25 ปีถึงร้อยละ 68.8 รายงานว่าสนใจติดตามการเมืองค่อนข้างมากถึงมากที่สุด ยิ่งไปกว่านั้น เกือบทั้งหมดยังเห็นว่าสิทธิเสรีภาพทางการเมือง อันได้แก่ เสรีภาพในการแสดงออก (ร้อยละ 82.9) เสรีภาพทางความคิด (ร้อยละ 82.7) เสรีภาพในการรวมตัวและการชุมนุม (ร้อยละ 79.2) และสิทธิที่จะมีส่วนร่วมทางการเมือง (ร้อยละ 75.8) สำคัญสำหรับตนเองค่อนข้างมากถึงมากที่สุด (ศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว (คิด for คิดส์), 2565)

การเข้าใจสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดกาฬสินธุ์มีบทบาทสำคัญในการเปิดเผยลักษณะเฉพาะของพฤติกรรมทางการเมืองในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน

ราษฎร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการเข้าถึงข้อมูลการแสดงความคิดเห็นและการประเมินผลงานของผู้สมัคร ซึ่งมีผลกระทบต่อกระบวนการตัดสินใจและการเคลื่อนไหวทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่อย่างลึกซึ้ง (Ropik & Qibtiyah, 2021) ในยุคดิจิทัลปัจจุบัน โซเชียลมีเดียและเครือข่ายสื่อสังคมออนไลน์ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการสร้างช่องทางการสื่อสารที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา สื่อดิจิทัลได้พิสูจน์ให้เห็นถึงความสามารถในการสร้างพื้นที่สาธารณะใหม่ที่สนับสนุนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูลทางการเมือง (Boulianne et al., 2023) นอกจากนี้ โซเชียลมีเดียยังเป็นเครื่องมือที่สามารถกระตุ้นและผลักดันประเด็นทางการเมืองต่าง ๆ ไปยังกลุ่มประชาชนได้ (Sjoraida et al., 2024) การศึกษาพบว่า สื่อดิจิทัลไม่เพียงแต่ทำให้ผู้คนสามารถเข้าถึงข้อมูลทางการเมืองได้ง่ายขึ้น แต่ยังส่งเสริมการแสดงออกทางการเมืองและการมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ซึ่งสำคัญในการสร้างพลเมืองที่มีความตระหนักรู้ทางการเมือง (Boulianne et al., 2023) การใช้โซเชียลมีเดียช่วยในการขยายขอบเขตการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยทำให้ประชาชนในระดับรากหญ้าสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลและแสดงความคิดเห็นได้ (Dharta et al., 2024)

อย่างไรก็ตาม การศึกษากลไกและผลกระทบของสื่อดิจิทัลในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ยังเป็นช่องว่างที่จำเป็นต้องวิจัยอย่างต่อเนื่อง เพื่อเติมเต็มความเข้าใจและสร้างแนวทางสำหรับการพัฒนาการเมืองในชุมชน (Boulianne et al., 2023) การวิจัยเชิงประจักษ์ที่เน้นถึงบทบาทของสื่อออนไลน์ในการขับเคลื่อนการเมืองจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับอนาคตของประชาธิปไตยในพื้นที่นี้ (Sjoraida et al., 2024)

ทั้งนี้ การศึกษาครั้งนี้อิงกับแนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Verba et al., 1995) และแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งในยุคดิจิทัล (Oser, 2022) ตลอดจนการศึกษาของ Boulianne & Theocharis (2020) ที่แสดงให้เห็นว่า สื่อดิจิทัลสามารถส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการรับรู้ทางการเมืองในเชิงบวก งานวิจัยนี้จึงมุ่งวิเคราะห์ความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2566 ในบริบทจังหวัดกาฬสินธุ์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2566 ในจังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเคลื่อนไหวและการตัดสินใจเลือกตั้ง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แนวทางวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยใช้รูปแบบ Explanatory Sequential Design ตามแนวคิดของ Creswell & Clark (2017) ซึ่งเริ่มจากการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อศึกษาความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในระดับภาพรวม รวมทั้งตรวจสอบปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้ง จากนั้นจึงเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อลงลึกในรายละเอียดเชิงความหมายและบริบทของความเคลื่อนไหวทางการเมือง โดยเฉพาะในมิติที่ไม่สามารถอธิบายได้จากข้อมูลเชิงปริมาณเพียงอย่างเดียว ทั้งนี้ดำเนินการวิจัยในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ ครอบคลุมทั้ง 6 เขตเลือกตั้ง ระหว่างเดือนมีนาคมถึงสิงหาคม พ.ศ. 2566

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดกาฬสินธุ์ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 788,205 คน (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2566)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง คำนวณโดยใช้สูตรของ Yamane (1967) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน โดยใช้วิธีแบ่งชั้นภูมิแบบเป็นสัดส่วนตามประชากรในแต่ละเขตเลือกตั้ง และสุ่มแบบบังเอิญในระดับพื้นที่

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยใช้การเลือกแบบเจาะจง จำนวน 20 คน ได้แก่ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง 5 คน นักวิชาการท้องถิ่น 4 คน ผู้นำชุมชน 6 คน และผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่แสดงพฤติกรรมหรือมุมมองที่หลากหลาย 5 คน ซึ่งคัดเลือกแบบเจาะจงตามลักษณะและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ประกอบด้วย 1. แบบสอบถามที่ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1. ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบ 2. ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมและความคิดเห็นในการเลือกตั้ง โดยใช้มาตราส่วนลิเคิร์ท 5 ระดับ และ 3. คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะต่อการเลือกตั้ง 2. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถอธิบายความคิดเห็นอย่างลึกซึ้ง โดยมีการจัดทำแนวคำถามครอบคลุมประเด็นด้านการสื่อสารทางการเมือง ความไว้วางใจ ความตื่นตัว และพฤติกรรมการลงคะแนน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลเชิงลึกดำเนินการโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในแต่ละเขตเลือกตั้ง ระหว่างเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม พ.ศ. 2566 ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบพบหน้า (Face to Face) และการบันทึกเสียงด้วยความยินยอมเพื่อนำไปถอดความและวิเคราะห์ในภายหลัง ทั้งนี้ มีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลเชิงคุณภาพ 4 วิธี คือ

1. การตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) 2. การเก็บข้อมูลจนอิ่มตัว (Data Saturation) 3. การตรวจสอบโดยผู้ให้ข้อมูล (Member Checking) และ 4. การบันทึกข้อมูลอย่างละเอียด (Thick Description) เพื่อให้มั่นใจในความถูกต้องและความน่าเชื่อถือ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อศึกษาลักษณะความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงของกลุ่มตัวอย่าง และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Pearson Correlation) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเคลื่อนไหวทางการเมืองและการตัดสินใจลงคะแนนเสียง โดยใช้โปรแกรม Jamovi ซึ่งเป็นซอฟต์แวร์สถิติแบบเปิด (Open Source) ที่ใช้งานได้ฟรี

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์เนื้อหาเชิงธีม (Thematic Content Analysis) โดยถอดความบทสัมภาษณ์ออกเป็นหน่วยข้อมูล (Meaning Units) จัดกลุ่มและสร้างรหัส (Coding) จากนั้นจัดกลุ่มประเด็นตามธีมหลัก 4 ธีม ได้แก่ 1. รูปแบบและลักษณะความเคลื่อนไหวทางการเมืองในระดับท้องถิ่น 2. ปัจจัยส่วนบุคคลและสังคมที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกตั้ง 3. บทบาทของสื่อและช่องทางการรับรู้ข้อมูลทางการเมือง และ 4. บริบททางเศรษฐกิจสังคมของจังหวัดกาฬสินธุ์ที่ส่งผลต่อพฤติกรรม การเลือกตั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่สามารถอธิบายและสนับสนุนผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณ

ผลการวิจัย

1. ความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2566 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ดังนี้

ตารางที่ 1 ระดับความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดกาฬสินธุ์

ลำดับที่	องค์ประกอบ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D.	ระดับ
1	ด้านการรณรงค์และการหาเสียงเลือกตั้ง	3.94	1.11	มาก
2	ด้านการสื่อสารทางการเมือง	3.80	0.98	มาก
3	ด้านระยะเวลาตัดสินใจในการเลือกตั้ง	3.31	1.03	ปานกลาง
4	ด้านการลงคะแนนเลือกตั้ง	3.18	1.10	ปานกลาง
5	ด้านพฤติกรรมการเลือกตั้ง	3.00	1.16	ปานกลาง
รวม	ความเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยรวม	3.45	1.14	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรม การลงคะแนนเสียงของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดกาฬสินธุ์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

($\bar{X}=3.45$, $SD=1.14$) ซึ่งสะท้อนถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับหนึ่ง แต่ยังมีศักยภาพในการพัฒนาให้สูงขึ้น เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการรณรงค์และการหาเสียงเลือกตั้งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.94$, $SD=0.11$) อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าประชาชนให้ความสนใจและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการรณรงค์หาเสียงอย่างแข็งขัน รองลงมาคือ ด้านการสื่อสารทางการเมือง ($\bar{X}=3.80$, $SD=0.98$) ซึ่งอยู่ในระดับมากเช่นกัน สะท้อนให้เห็นว่าประชาชนมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นทางการเมืองในระดับที่น่าพอใจ ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านระยะเวลาตัดสินใจในการเลือกตั้ง ($\bar{X}=3.31$, $SD=1.03$) ด้านการลงคะแนนเลือกตั้ง ($\bar{X}=3.18$, $SD=1.10$) และด้านพฤติกรรมในการเลือกตั้ง ($\bar{X}=3.00$, $SD=1.16$) ซึ่งสะท้อนถึงความหลากหลายของรูปแบบการมีส่วนร่วมในหมู่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และชี้ให้เห็นว่ายังมีพื้นที่สำหรับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านต่าง ๆ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเคลื่อนไหวและการตัดสินใจเลือกตั้ง

กลุ่มที่ 1 ปัจจัยประชากรศาสตร์และเศรษฐกิจ-สังคม ประกอบด้วย เพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และอาชีพ ผลการวิเคราะห์พบว่า มีเพียง อายุ เท่านั้นที่มีอิทธิพลต่อความเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าความสัมพันธ์เชิงลบในระดับต่ำ ($r=-0.105$, $p < .05$) และเป็นตัวแปรที่สามารถทำนายความเคลื่อนไหวทางการเมืองได้ในระดับนัยสำคัญ ($\beta=-0.105$, $p < .05$) ผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ประชาชนที่มีอายุน้อยกว่ามีแนวโน้มแสดงออกทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีอายุมาก ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีว่าด้วยการมีส่วนร่วมทางการเมืองในกลุ่มวัยรุ่นและวัยทำงานตอนต้น ที่มักเปิดรับต่อแนวคิดใหม่ ๆ และมีความสนใจในประเด็นสาธารณะ สำหรับปัจจัยอื่น ๆ ในกลุ่มนี้ เช่น เพศ แม้จะมีค่าความสัมพันธ์ในทิศทางบวกเล็กน้อย ($\beta=0.063$) แต่ก็ไม่ถึงระดับนัยสำคัญทางสถิติ ($p > .05$) เช่นเดียวกับรายได้ ($\beta=0.069$) สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และอาชีพ ซึ่งล้วนไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับความเคลื่อนไหวทางการเมือง ทั้งนี้ อาจเป็นผลจากโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในพื้นที่ศึกษาที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน ทำให้ความแตกต่างระหว่างกลุ่มไม่มีผลอย่างเด่นชัด

กลุ่มที่ 2 ปัจจัยด้านการสื่อสารและเทคโนโลยี ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation) พบว่า ปัจจัยด้านการสื่อสารและเทคโนโลยีมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับความเคลื่อนไหวทางการเมืองของประชาชน ($r=0.392$, $p < .001$) และผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยนี้มีอิทธิพลต่อความเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta=0.487$, $p < .001$) สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์เชิงพรรณนาที่พบว่า ด้านการสื่อสารทางการเมืองมีค่าเฉลี่ย 3.80 ซึ่งอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะในบริบทของจังหวัดกาฬสินธุ์ การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและ

การเข้าถึงแพลตฟอร์มออนไลน์ทำให้รูปแบบการสื่อสารทางการเมืองมีความพลวัตสูง โดยพบว่า สื่อออนไลน์ เช่น Facebook, LINE Instagram และ TikTok มีอิทธิพลสูงในการเข้าถึงกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้ง โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นและวัยทำงานตอนต้น ที่ต้องการข้อมูลที่รวดเร็ว กระชับ และสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับเนื้อหาได้ สื่อดั้งเดิม เช่น โปสเตอร์ แผ่นพับ และเสียงตามสาย ยังคงมีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญในพื้นที่ชนบท ($\beta=0.234$, $p < .05$; $r=0.267$, $p < .01$) โดยเฉพาะกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ไม่ใช้สื่อออนไลน์เป็นหลัก การสื่อสารแบบตัวต่อตัว มีอิทธิพลลดลง ($\beta=0.156$, $p > .05$; $r=0.108$, $p > .05$) ซึ่งอาจเกิดจากข้อจำกัดด้านเวลา การเข้าถึง และพฤติกรรมผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่หันมาใช้ช่องทางสื่อสารดิจิทัลแทนการพูดคุยโดยตรง

กลุ่มที่ 3 ปัจจัยด้านความน่าเชื่อถือและความสัมพันธ์ส่วนบุคคล ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันพบว่า ปัจจัยด้านความน่าเชื่อถือและความสัมพันธ์ส่วนบุคคล มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับความเคลื่อนไหวทางการเมือง ($r=0.416$, $p < .001$) และผลการถดถอยพหุคูณแสดงว่าเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน ($\beta=0.521$, $p < .001$) ความเชื่อศรัทธาสุจริตของผู้สมัครเป็นองค์ประกอบที่ประชาชนให้ความสำคัญสูงสุด ($r=0.431$, $p < .001$; $\beta=0.521$, $p < .001$) ซึ่งได้รับการยืนยันจากทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพว่าเป็นเกณฑ์หลักในการตัดสินใจทางการเมือง ผลงานในอดีต ของผู้สมัครเป็นองค์ประกอบสำคัญรองลงมา ($r=0.396$, $p < .001$; $\beta=0.398$, $p < .001$) โดยประชาชนให้ความสำคัญกับสิ่งที่ได้ทำจริง มากกว่าสิ่งที่สัญญาว่าจะทำความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้สมัคร ยังมีอิทธิพลในระดับหนึ่ง ($r=0.245$, $p < .05$; $\beta=0.201$, $p < .05$) แต่มีแนวโน้มลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับบริบทการเมืองในอดีต อิทธิพลของผู้นำชุมชนและหัวหน้า มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำมาก ($r=0.087$, $p > .05$) และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติในเชิงถดถอย ($\beta=0.089$, $p > .05$) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าประชาชนในปัจจุบันมีความเป็นอิสระมากขึ้นในการตัดสินใจ และลดการพึ่งพาระบบอุปถัมภ์แบบดั้งเดิม

ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก มุมมองคุณภาพเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจเชิงลึกในปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ได้สะท้อนประเด็นที่น่าสนใจหลายประการ ดังนี้ 1. ลักษณะของการเคลื่อนไหวทางการเมืองในบริบทท้องถิ่น ผู้สมัครส่วนใหญ่ยังคงใช้วิธีการหาเสียงแบบดั้งเดิม เช่น การปราศรัย และการลงพื้นที่พบปะประชาชน โดยเน้นการอธิบายนโยบายอย่างชัดเจน พร้อมติดตามและประเมินความต้องการของประชาชนในระดับพื้นที่ ซึ่งเป็นการเสริมสร้างความไว้วางใจและการมีส่วนร่วมจากประชาชน 2. ระดับความสนใจและการมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองในระดับที่ดี โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ นโยบายการพัฒนา

และผลงานของผู้สมัคร ทั้งในอดีตและปัจจุบัน การมีส่วนร่วมในการใช้สิทธิเลือกตั้งสะท้อนถึงความหวังของประชาชนที่ต้องการเห็นการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจในพื้นที่ของตนเอง 3. อิทธิพลของผู้สมัครและนโยบาย ผู้ให้สัมภาษณ์ต่างเห็นตรงกันว่า ความสามารถและประสบการณ์ของผู้สมัคร เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงที่สุดต่อการตัดสินใจเลือกตั้ง นโยบายของผู้สมัครต้องสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปากท้องและคุณภาพชีวิต นอกจากนี้ ความสัมพันธ์กับผู้สมัคร แม้มีบทบาทลดลงแต่ยังคงมีอิทธิพลในระดับปานกลาง โดยเฉพาะในกลุ่มผู้มีอายุ 4. ประสิทธิภาพของการสื่อสารทางการเมือง ข้อมูลยังแสดงให้เห็นว่า การสื่อสารแบบหลากหลายช่องทาง ที่สามารถเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นและเสนอแนวทางแก้ปัญหา มีประสิทธิภาพสูงกว่าการสื่อสารแบบทางเดียว การตอบสนองของผู้สมัครต่อเสียงของประชาชนจึงเป็นสิ่งที่ประชาชนให้ความสำคัญอย่างมากในยุคปัจจุบัน 5. ความหลากหลายของพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้ง รูปแบบพฤติกรรมของผู้มีสิทธิเลือกตั้งแบ่งได้เป็น 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่มกระตือรือร้น มีเป้าหมายเพื่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาให้ความสนใจกับนโยบาย กลุ่มดั้งเดิม เลือกผู้สมัครจากความคุ้นเคย ความสัมพันธ์ส่วนตัวหรือจากครอบครัว และ กลุ่มเสียงยังมีแนวโน้มซื้อสิทธิขายเสียงในบางพื้นที่ โดยเฉพาะในกลุ่มประชากรเปราะบาง โดยภาพรวม ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในการใช้สิทธิเลือกตั้งด้วยความตั้งใจ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดกาฬสินธุ์ แสดงให้เห็นการเปลี่ยนผ่านสำคัญจากการเมืองแบบอุปถัมภ์ไปสู่การเมืองบนฐานข้อมูลและข้อเท็จจริง การเปลี่ยนแปลงนี้สะท้อนถึงความเป็นไปได้ในการปฏิรูปการเมืองไทยในระดับรากหญ้า ซึ่งสอดคล้องกับงานของ พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์ (2563) ที่พบแนวโน้มเดียวกันในกรุงเทพฯ การที่แนวโน้มนี้ปรากฏทั้งในพื้นที่เมืองและชนบทแสดงถึงความแพร่หลายของการเปลี่ยนแปลงในระดับชาติ บทบาทของสื่อดิจิทัลที่เพิ่มขึ้นในกลุ่มเยาวชนและคนรุ่นใหม่กลายเป็นปัจจัยสำคัญ สอดคล้องกับแนวคิดของ Tarullo (2020) เกี่ยวกับการขยายบทบาทของผู้นำความคิดทางการเมืองผ่านสื่อดิจิทัล การศึกษาพบความแตกต่างพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งระหว่างพื้นที่เขตเมืองและชนบท ซึ่งสอดคล้องกับประสิทธิ์ ลิปรีชา (2567) ที่เสนอว่าพื้นที่ทางการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์เปลี่ยนแปลงตามโครงสร้างเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และประสบการณ์ทางประวัติศาสตร์

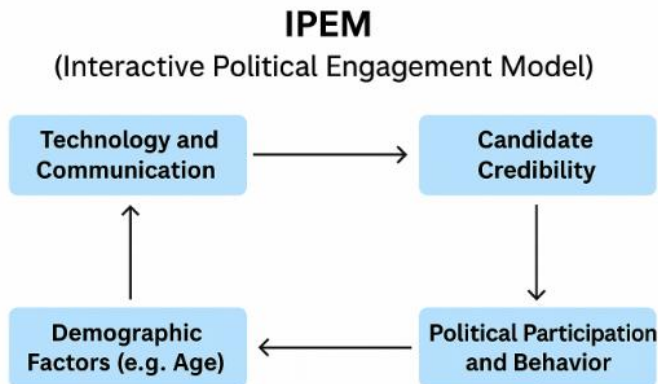

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเคลื่อนไหวและการตัดสินใจเลือกตั้ง การเปลี่ยนแปลงในวาทกรรมการหาเสียงที่เน้นข้อมูลเชิงนโยบายและความโปร่งใสมากขึ้น สอดคล้องกับ นูรอา สะมะแอ (2567) ที่เสนอว่าอุปลักษณะเชิงวิพากษ์ในวาทกรรมทางการเมืองไทยปี 2566 สะท้อนความต้องการของสังคมในการตรวจสอบอำนาจ ปัจจัยด้านข้อมูลและความโปร่งใสมีบทบาทมากขึ้น เชื่อมโยงกับแนวคิดของ Amenta et al. (2022) ที่ชี้ว่าผลลัพธ์ของการเคลื่อนไหวรวมถึงการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมทางการเมือง ปัจจัยด้านอายุกลายเป็นตัวแปรสำคัญ โดยกลุ่มเยาวชนมีแนวโน้มใช้ข้อมูลจากสื่อดิจิทัลและพิจารณาข้อมูลเชิงนโยบาย มากกว่าการพึ่งพาความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ อย่างไรก็ตาม ยังคงมีความท้าทายด้านความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัลและปัญหาข้อมูลบิดเบือนที่ต้องแก้ไขเพื่อให้การเปลี่ยนแปลงนี้นำไปสู่การเสริมสร้างคุณภาพประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้จากการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้นำไปสู่การสร้าง โมเดลการมีส่วนร่วมทางการเมืองเชิงปฏิสัมพันธ์ (Interactive Political Engagement Model: IPEM) ซึ่งเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่ช่วยอธิบายพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในบริบทของสังคมไทยร่วมสมัย โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทที่กำลังเปลี่ยนผ่านจากการเมืองแบบอุปถัมภ์ไปสู่การเมืองบนฐานข้อมูลความโปร่งใสและการสื่อสารแบบสองทาง โมเดลนี้ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบสำคัญที่สัมพันธ์กันอย่างมีพลวัต ได้แก่ ปัจจัยด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร ปัจจัยด้านความน่าเชื่อถือของผู้สมัคร ปัจจัยประชากรศาสตร์ โดยเฉพาะกลุ่มวัย ระดับการมีส่วนร่วมและพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน

โมเดลนี้พัฒนาขึ้นจากการสังเคราะห์แนวคิดของ Amenta et al. (2022) เกี่ยวกับผลลัพธ์ของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ร่วมกับแนวคิด Political Communication และ Digital Citizenship ซึ่งช่วยอธิบายว่า พฤติกรรมมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่ได้เกิดจากการโน้มน้าวเพียงด้านเดียว แต่เป็นผลของการสื่อสารแบบมีปฏิสัมพันธ์ ความน่าเชื่อถือในตัวบุคคล และการเข้าถึงเทคโนโลยีอย่างเท่าเทียม

ภาพที่ 1 โมเดลการมีส่วนร่วมทางการเมืองเชิงปฏิสัมพันธ์
(Interactive Political Engagement Model: IPEM)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

รัฐบาลควรปฏิรูประบบการเลือกตั้งเพื่อลดบทบาทของระบบอุปถัมภ์และหัวคะแนนแบบเดิม โดยการออกกฎระเบียบที่เข้มงวดในการควบคุมการซื้อเสียงและการใช้อิทธิพลทางการเงิน พร้อมทั้งส่งเสริมระบบการเลือกตั้งที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ ควบคู่กับการบูรณาการหลักสูตรการศึกษาเพื่อพัฒนาจิตสำนึกทางการเมืองและความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยในทุกระดับการศึกษา

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาแพลตฟอร์มและช่องทางการสื่อสารผ่านสื่อดิจิทัลที่มีอิทธิพลต่อกลุ่มคนรุ่นใหม่ เช่น การจัดเวทีถกเถียงออนไลน์ การสร้างคอนเทนต์การเมืองที่เข้าถึงและเข้าใจง่าย ควบคู่กับการดำเนินกิจกรรมการศึกษาทางการเมืองในชุมชนอย่างต่อเนื่อง เช่น การจัดประชุมสาธารณะ เวทีพบปะประชาชน และกิจกรรมในระดับตำบลและหมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในอนาคตควรศึกษาอิทธิพลของสื่อสังคมออนไลน์แต่ละแพลตฟอร์ม เช่น Facebook, TikTok, YouTube และ Line ต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกตั้งของแต่ละกลุ่มอายุและระดับการศึกษา รวมถึงการศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกตั้งระหว่างพื้นที่เมืองและชนบท เพื่อให้เข้าใจความแตกต่างของบริบททางสังคมและเศรษฐกิจ

เอกสารอ้างอิง

- นุรอา สะมะแอ. (2567). อุปลักษณวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ในการรณรงค์หาเสียงของนักการเมืองไทย: กรณีศึกษาการเลือกตั้ง พ.ศ. 2566. *Journal of Arts and Thai Studies*, 46(2), E2747–E2747.
- ประสิทธิ์ ลิปรีชา. (2567). พื้นที่ทางการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ในการเลือกตั้งระดับชาติ. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 20(1), 307-332.
- พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์. (2563). ความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมทางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 พื้นที่กรุงเทพมหานคร. *วารสารสถาบันพระปกเกล้า*, 18(1), 33-61.
- วีรณัฐ พรหมจักร. (2568). เยาวชนยุคใหม่กับอนาคตการเมืองไทย : การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยยุคดิจิทัล. *วารสารวิชาการสังคมศาสตร์สมัยใหม่*, 2(1), 11-23.
- ศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว (คิด for คิดส์). (2565). *สถานการณ์เด็กและครอบครัว 2022 - การมีส่วนร่วมทางการเมือง*. สืบค้น 2 มีนาคม 2567, จาก <https://kidforkids.org/child-and-family-situation-report-2022/political-participation/>
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2566). *สถิติผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จังหวัดกาฬสินธุ์*. สืบค้น 20 มีนาคม 2567, จาก <https://www.ect.go.th>
- Amenta, E. et al. (2022). *Outcomes, Political*. Hoboken, NJ: Wiley-Blackwell.
- Boulianne, S. & Theocharis, Y. (2020). Young people, digital media, and engagement: A meta-analysis of research. *Social science computer review*, 38(2), 111-127.
- Boulianne, S. et al. (2023). Powerless in the digital age? A systematic review and meta-analysis of political efficacy and digital media use. *New Media & Society*, 25(9), 2512-2536.
- Creswell, J. W. & Clark, V. L. P. (2017). *Designing and conducting mixed methods research*. Thousand Oaks, CA: Sage publications.
- Dharta, F. Y. (2024). Analysis of The Influence of Communication and Promotion in Digital Social Media on Citizens' Participation in The Election. *Jurnal Informasi dan Teknologi*, 6(2), 41-46.

- Oser, J. (2022). How citizenship norms and digital media use affect political participation: A two-wave panel analysis. *Media and Communication*, 10(3), 206-218.
- Ropik, A. & Qibtiyah, M. (2021). Millennial political concerns and political preferences towards presidential election in 2019: Evidence from Palembang. *Jurnal Studi Sosial Dan Politik*, 5(2), 189-202.
- Sjoraida, D. F. et al. (2024). Exploring the Impact of Social Media on Political Participation: A Review of Empirical Studies. *Innovative: Journal of Social Science Research*, 4(3), 927-935.
- Tarullo, R. (2020). Emotive and positive political communication on facebook: the case of argentinean leaders. *Romanian Journal of Communication and Public Relations*, 22(1), 31-53.
- Verba, S. et al. (1995). *Voice and equality: Civic voluntarism in American politics*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Yamane, T. (1967). *Statistics: An introductory analysis* (2nd ed.). New York: Harper and Row.